

ή πειδ σπουδασμένη κοκκαρία με την προσωπίδα της άρετης και της φρονιμάδας, ή πειδ τεχνοκρουμένη κακία με την προσωπίδα της καλωσύνης».

— «Κι' αν σου λέγε κάποιος, πώς ο Νίκος τή ζήτησε και τήν παρακάλεσε μάλιστα να τον πάρη και πού εκείνη, για να μην λυπηθής σύ, άρνήθηκε, τί θ'άλεγες;

— «Δέ θα τό πίστευα. Να μη τον πάρη; μα τότες γιατί να τον έχη πάντα στο πλάι».

— «Βλέπεις λοιπόν, πού δέ τή γνωρίζεις καλά; Παρίμενε μιιά στιγμή». Μπήκε στην κάμερά της και γύρισε έπειτ' από ένα δευτερόλεπτο μ' ένα γράμμα.

— «Διάβασέ το ή ίδια».

Τ' άνοιξε με περιέργεια και διάβασε αυτά:

Άγαπητή μου,

Μη φοβάσαι καθόλου για την ήσυχία της φίλης σου. Είναι αλήθεια, πού ο Νίκος με ζήτησε, αλλά προτού να ξέρω από σένα, πού ή φίλη σου τον είχε αγαπήσει, τό είχα μάθει, και γι' αυτό άρνήθηκα την πρότασή του μ' όλη την έχτίμηση και συμπάθεια πού τρέφω για τον καλόν εκείνον νέο. Να συναινέσω σε γάμο, πού θα λυπήσει άλλον, όσο μικρή κι' αν είναι ή λύπη αυτή, είναι ενάντιο στο χαρτήρι μου. Η χαρά χάνει περισσότερο από τό μισό, όταν στον άλλον γεννάει μιιά λύπη. Αυτά όμως να μείνουν άναμεταξύ μας, έχω πεποίθηση στην κρίση σου και στη λεπτότητα της καρδιάς σου, για να μη μάθη τίποτα ή φίλη σου. Θάνει ο μοναχός τρόπος, για να μου δείξης πού νοιώθεις, τί θα πη φίλια.

Σε φιλώ.

Άσπασία.

— «Και τώρα τί λές; ποτέ δέ θα σου δείχνα αυτό τό γράμμα, αλλά έπρεπε να λείψη ή άδικία και να πάψη ή ζήλεια σου».

— «Έπρεπε να πάψη ή ζήλεια μου; Πόσο λίγο γνωρίζεις τί θα πη ζήλεια, για να τό πιστεύης; αλλά ίσως-ίσως τό γράμμα αυτό μου την έδυναμωσε».

«Πριν από τούτη τή στιγμή τή ζήλεια για τις φυσικές χάρες της, για τό λυγρό κορμί, για τή γλυκάδα της ματιάς και των τρόπων, για τή χάρη του ντυσίματος, για τή κατάμαυρα σγουρά της μαλλιά, για τό σεμνό όσο κ' επιβλητικό βάδισμά της, για τή συμπάθεια και τό θαυμασμό, πού όλοι τρέφετε για κείνην. Είχα όμως την έλπίδα, πώς γλήγορα θα φαινονταν κ' οι άτέλειες της ψυχής της; περιμένα μ' άγωνία τή στιγμή, πού θα γενόντανε όλο-

φάνερές, κ' ή πεποίθηση στην άτέλεια παρηγορούσε τό πάθος μου. Αν τήν έβλεπα να πέση στη συνείδηση του κόσμου, θάπαυα να τή ζηλεύω, ίσως και να τήν λυπιώμουνα· τώρα όμως τή ζηλεύω μ' όλη τή δύναμη της ψυχής μου, τή ζηλεύω για τήν ήθική ύπεροχή της, τή ζηλεύω, γιατί είμαι για να κοκκινίζω μπροστά της, έχω τόσο κατώτερη της! Θάμουνα ευχαριστημένη, αν μπορούσα να τήν ποδοπατήσω. Τό γράμμα πού μου έδωσες είν' ένα ξύλο, πού έβαλες στη φωτιά της ζήλειας μου, για να τήν ανάψη περισσότερο. "Όχι, δέν ξέρεις τί θα πη ζήλεια».

Κ' ενώ τή μάτια της—κρίμα τή όμορφα κείνα διαβολεμένα ματάκια!—έβγαναν σπίθες πάθους, με μιιά κίνηση των χειρών ξέσκισε τό γράμμα, τ' όλοφάνερο σημαδι μιιάς ήθικιάς ύπεροχής, και πέταξε τή ρομματάκια από τό μπαλκόνι. Και τότες, σά να χε βγάλη από πάνω της κάποιον μεγάλο βάρος, πού τήν πλάκωνε, με τήν καταστροφή του χαρτιού εκείνου— άπόδειξη ευγενικού κινήματος μιιάς ψυχής — έίπε στη φίλη της :

— «Τό μυστικό θέλω και γώ να τό κρατήσης. "Ας μη ξέρη τουλάχιστο ο κόσμος, πού της χρωστάω κάτι. Και τώρα, αν θέλης, μιλούμε για κάτι άλλο. Καθαδδάτες, 17/7)05».

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

ΣΕ ΜΙΑ ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΗ

*Φτωχή παιδούλα, πλάσμα πικραμένο,
Πού ή χλωμάδα νεκρή σε φανερώνει,
Με τό κορμί γυριστό κι άρρωστημένο
Τό διάβα σου παντού τον οίχτο άπλώνει.*

*Μά έχω πού ξέρω τί κρατείς θαμμένο
Μες στα στήδια, και τί μεγάλοι πόνοι
Τήν καρδιά σου ξεσκίζουν, άπομένο
Βουβός μπροστά σου. Η θλίψη σου με λυώ-
[νει...*

*Σε λίγο θα σβυστεί, δυστυχημένη,
Πού έτσι με λύσσα πήγες ν' αγαπήσεις,
Η σπιδούλα της ζωής πού σ' άπομένει.*

*Μ'ά δέν μπόρεσες κειό να συγκινήσεις
Πού φλογερό τό πάθος σου χει άνάψει,
Κάποιος θαρρεί στο μνήμα να σε κλάψει.*

1906.

ΠΕΤΚΟΣ ΟΡΕΙΝΟΣ

τας κι άκούουθησε τό Λενιώ με κουβέντες και γέλια.

Ο Μούτσος πήγε κ' έσπρωξε τό Σύρμος :

— Να βρέ δέν παίρνεις τί κιάλια του καραβιού να κοιτάξεις ;

— Δέν κάνει !

— Τότε τή παίρνω έχω, άφου δέν τή θέλεις.

— "Όχι, ούτε έσύ να μην τή πάρεις !

Οι γυναίκες είχαν φτάσει σιμά κάμποσο στο καράβι. Στάθηκαν, κάτι μίλησαν, ίσως ν' άκουσαν τις φωνές των παιδιών, κοιτάζαν άπάνω κατά τό καράβι και γύρισαν πίσω. Ο Σύρμος μαζώχτηκε κ' έγείρε σ' ένα μπαμπά τό κεφάλι του, να μην τον βλέπουν. Μά εξακολουθούσε ν' άκούει τή γλυκειά της φωνή από παντού, σά να σηκώνονταν άπ' τό πέλαγο. Ο μούτσος καθόνταν ψηλά, κοιτάζε άμίλητος. Κάποτες μιιά ταραχή έδειξε τό πρόσωπό του και γέλασε λίγο «θα πνιγούν, θα πνιγούν, άκούς ; πνίκα, πνίκα.....»

— Μωρέ τρέξε, Κώτσιο!

Πάλε φωνή άπ' τήν άμμο :

— Λενιώ μου, Λενιώ μου ! θα σε πνίξει. Μαρή Μαριώ ! μη σκύλλα, τώνιζες τό κορίτσι. Τρέξτε, τρέξτε, πνίκανε.

Σηκώθηκε και κοιτάζε γλήγορα. Τά μαλλιά

τους ακόμα φαινονταν πάνω στον άφρό. Μιιά έλπίδα ήδονής του χαμογέλασε. "Υστερα σαστισμένος άρχισε να τρέχει· είδ' ένα κουπί, τό πέταξε από ψηλά στη βάρκα. Αυτός δέν κατάλαβε πώς βρήθηκε μέσα· έλυσε τήν παρούμα κι άρχισε με τό ένα κουπί να τραβάει γερά. "Όξω είχαν μαζώχτει δυό τρεις γυναίκες, παιδιά πολλά και φώναζαν· ένας άντρας θαλάσσωσε να φτάσει μιιά βάρκα. Τότες έκαμε δυνατώτερες τις κουπιές ο Σύρμος. Έφτασε κ' έσκυψε μ' όλα του τή δυνατό μες τή θάλασσα. Τά μαλλιά της μιανής πρόφταξε κι άρπαξε. Είχαν ξεχωρίσει κ' ήρθαν στον άφρό και οι δυό αναστήτες. Τις έβγαλε και τις άφησε στη βάρκα.

Έκει πού έκανε να κοιτάξει, ή μάνα της του φώναζεν άπ' όξω :

— Τράβα, Κωσταντή, τράβα γλήγορα, μη στέκεσαι.

Όταν ζύγωνε, λογάριζε· πρώτα να βγάλει τήν άλλη, για να χαρεί ακόμα κάμποσο τήν Έλένη, πού τό πουκάμισό της κολλούσε στο κορμί και ξεχώριζε τούτο στρογγυλό. Μά ή μάνα της περίμενε σκούζοντα. Τή σήκωσε γλήγορα, τήν πήρε στην άγκαλιά του και τήν έδωκε στις γυναίκες, ύστερα έβγαλε και τήν άλλη. Πολύς κόσμος ήταν μαζωμένος· τήν πήραν τή Λενιώ λογοθυμισμένη σία ξυλο-

ΤΙ ΜΑΣ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ

Κάμποσα ίσαμε τώρα έχουσε είπωθει για τή δημοτική μας. Μά πιά τό ζήτημα έχει ξεφύγει τό στενά σύνορα του δασκαλικού και φιλολογικού κύκλου, κ' έχει άπλωθει σ' όλη τή λεύτερη και σκιάβα Ρωμισούνη, και κανείς δέν μπορεί να νά άρνηθει, πώς όλουθε πλατιά συζητείται. Για τό τίτιο ξάπλωμα δέν ξέρω αν, τή τελευταία χρόνια, δουλεψαν περισσότερο οι δημοτικιστάδες, για οι ίδιοι καθαρουμεσιάνοι, δημιουργώντας Βαγγελικά, Όρεστειακά κλπ. και δίνοντας στον κόσμο άφορμή να σκεφτεί και συλλογιστεί αν άληθινά όσοι φωνάζουσε και διαφεντεύουσε τήν έθνική μας γλώσσα με τίτιο πιμονή, είναι προδότες κι άνάξια παιδιά της δοξασιένης πατρίδας μας.

Έτσι τό ζήτημα μπήκε στο δρόμο της συζήτησης, τό μόνο δρόμο πού θα φέρει στο φώς τήν άλήθεια και τή νίκη. Αυτό τό δρόμο τρέμουσε και φοβάνται οι ύποστηρικτές της καθαρής γλώσσας και για τούτο θελήσανε πολλές φορές, να κόψουσε με βία τήν πρόοδο της δημοτικής μας, μετατοπίζοντας τή ζήτηματα και κράζοντας πως «τσιου-τοτρόπως καταπροδίδεται και καταστρέφεται σύμπας ο Έλληνισμός, και άποκόπτεται ή των νυν μετά των προγόνων σχέσις». Δέ λένε όμως τό γιατί. Τό γιατί τούτου χόστω βαθειά και μονάχα οι σοφοί μπορεί να νά νοιώσουσε. Ίσως ίσως και να μην τό ξέρουσε. Μά μες σ' αυτό τό γιατί έχουσε στηρίζει όλη μας τή δύναμη τήν άνίκητη, κι αυτό τό γιατί τούτου φωτίσει με μύριες λάμπες, για να μπορεί να νά καταλάβει ολάκαρη ή πατρίδα.

Σήμερα αν κοιτάζουσε γύρω μας, θα δούσε πως οι πολλοί και μάλιστα κείνοι πού διάλου δέ συνείθισαν τό νού τους να σκεφτεται λεύτερα, είτε από άμάθεια κι άμορφωσιά, είτε από έλαφρή αντίληψη των πραγμάτων,—είναι οι πιο βουτηγμένοι στο δασκαλισμό, κ' οι πιο λάτρες της πρόληψης. Γνωρίζω χωριάτη πού μιλάγε τήν πιο καθαρή κι άγνή δημοτική, και πού όνειρο είχε να μαθει τό παιδί του να κουβεντιάζει, καταπώς μιλάγε ο δάσκαλος του χωριού του. Κάποτε ρώτησα κάποιον έπιστήμονα να μου πει τήν ιδέα του για τό γλωσσικό ζήτημα και μ' άπάντησε ότι οι δημοτικιστάδες θέλουσε καψίμο. «Τό σκέφτηκες και τό μελέτησες καλά τό ζήτημα»; του λέω. Και μ' άπαντάει· «Τί να σκεφτώ και τί

κρέβατο, να τήν πάνε στο χωριό».

Ο Σύρμος στάθηκε άρηρημένος βλέποντας τον κόσμο κι άμ κείνησαν πήρε τή βάρκα κι άλάργεψε. Τώρα θυμιόνταν τό ήδονικό τρεμούλιασμα του κορού κορμιού της.

Γύριψε ένα άρμίδι άπ' τό καράβι κ' έστρωσε τον καθό γιαλό γιαλό, να ψαρεύει. Κάμποσην ώρα στέκονταν σκυμένος πάνω άπ' τή ψάρια. Λίγες μικρές μπέρκες πιάστηκαν. "Υστερα από ώρα τινχχτηκε ερχόμενος στον έαυτό του, πέταξε τή ψάρια πάλι στη θάλασσα και κίνησε πίσω. Τώρα μετάνιωσε, πού δέν τή πήρε για τό καράβι. Όταν βασίλευσε ο ήλιος ανέθηκε άπάνω στο άμπουρο κοιτώντα τις βουσιινές του άχτίδες, πού γλιστρούσαν πάνω άπ' τή βουνά· μικρά και μεγάλα στη σειρά τή τζάρια των μαγαζιέων γυάλιζαν χρυσομένα. Τά σύμφα κίτρινα χρυσα, ύστερα βουσιινά, μενεξεδένια, στις άκρες έθαψαν πράσινα, σταχτιά, γεράνια, γύρισαν στο τέλος σε μαύρους κύκλους με μακρούς λαίμους κ' ήπιαν τήν τελευταία πνοή του βασιλικού. Στερνή παρηγοριά έλαμψε τό βαθύ γαλάζιο τ' ουρανού· ή μέρα έσβυσε.

Όταν έπεσε να κοιμηθεί, κοντά από δυό στιγμών βύθο ή εικόνα της Έλένης παρουσιάστηκε ξαφνα στο νού του. Άκουσε τάχα τις φωνές, έτρε-

νά μελετήσω, που κάθε μέρα τὸ φωνάζει ὅλος ὁ κόσμος;». Καταλάβατε; Ἡ πρόληψη κ' ἡ ἀφροντισιά. Νά, οἱ διὸ ὄχτροι τῆς δημοτικῆς μας.

*

Ὅσο γιὰ τὴν ἀφροντισιά, εἶπαμε, αὐτὴ σιγὰ σιγὰ φεύγει. Ἐχει ἔρθει τώρα τὸ ἔθνος στὶς στιγμῆς, που τὴν τριγυρίζει ἡ περιέργεια, νὰ δεῖ, νὰ συζητήσει, νὰ φωτιστεῖ. Δὲ μένει τίποτ' ἄλλο παρά νὰ πέσει ἡ πρόληψη. Νά πατηθεῖ, νὰ τσακιστεῖ, νὰ νεκρωθεῖ αὐτὴ ἡ τρανὴ Λάμια. Πολλὲς φορές εἰπώθηκε πὼς τὸ σκολειὸ θάκανε τὸ ἀγιοῦ τοῦτο ἔργο. Μὰ μὴν ξεχνᾶμε πὼς πρὶν τὰ σκολειὰ ἔρθουνε στὸ τέτιο σημεῖο, πρέπει νὰ μορφωθεῖ μιὰ κοινὴ γνώμη, που θὰ βγάλει τὸν ἄνθρωπο καὶ θὰ τοῦ δώσει τὴ δύναμη σύρριζα νὰ συντρίψει τὸ σάπιο μας ἑκπαιδευτικὸ σύστημα. Ἡ κοινὴ γνώμη! Τὴ βλέπω κάθε μέρα που φτιάνεται, κι ὅλο φτιάνεται. Φτιάνεται ἀπὸ τοὺς τόσους φωτισμένους ἄνθρώπους που ἔχουνε διαβάσει, που ἔχουνε σκεφτεῖ, που ἔχουνε μορφωθεῖ. Καὶ κάμποσες φορές φτιάνεται ἀσυνείδητα. Ἐκεῖ που σήμερα οἱ φημερίδες φωνάζουνε γιὰ τὸν κίντυνο που ἀδιατρέχει τὴν ὠραία γλῶσσα μας, ἐκεῖ μεταχειρίζονται οἱ ἴδιες γλῶσσες που ἂν δὲν εἶναι δημοτικὴ, κοντεύει νὰ γίνεαι τίποτα, καὶ που οὔτε σύγκριση ἔχει μὲ τὴ γλῶσσα τὴν κατακάθαρη, που γράφονταν ἐδῶ κ' εἴκοσι χρόνια οἱ φημερίδες μας. Ἐκεῖ που σήμερα ὁ δάσκαλος πατακίζει νὰ καταφέρει τὰ παιδιὰ νὰ μισήσουνε τῆς μάνας τους τὴ γλῶσσα, ἐκεῖ ξηγώντας τους τὸν Ὀμηρο, τους τὸν λέει γιὰ νὰν τονέ νοιώσουνε στὴ γλῶσσα τῆς ἀληθινῆς μας μιλιᾶς. Καὶ μ' ἔκαμε πολὺ νὰ σκεφτῶ, ὅταν ἄκουσα κάποιονε καθηγητὴ, φοβερὸ ὄχτρο τῆς δημοτικῆς μας, νὰ πεῖ ζητάζοντας ἕνα μαθητὴ που κοίταζε νὰ ξηγήσει! Σοφοκλῆ στὴν καθαρεύουσα καὶ κομπιαζόντανε, τοῦτα τὰ λόγια: «Πές τα, μωρέ, στὴ γλῶσσα που φυσικὰ μιλάς!» Κι ὅταν ὕστερα τοῦ θύμισα τὸ περιστατικὸ, ὀρθοστηλώθηκε καὶ μοῦπε «Τόκαμα ἀπὸ ἐπιείκεια». Δηλαδή σὰ νὰ μοῦλεγε τόκαμα ἀσυνείδητα.

*

Μὰ μ' αὐτὸ τὸ ἀσυνείδητα, δὲ θέλω νὰ πῶ κι ὅλας πὼς γίνεται ἡ δουλειὰ μας καταπῶς πρέπει. Αὐτὴ ἡ πρόδο μὲ τὸ ἀσυνείδητα, μπορεῖ πολὺ ν' ἀργήσει, μπορεῖ πάλι καὶ νὰ μὴν εἶναι πρόδο ἀληθινὴ που νὰ φέρει τὸ πραχτικὸ ἀποτέλεσμα. Χρειάζονται στὸν ἀγῶνα ἄνθρωποι μορφωμένοι, διαβασμέ-

νε, πηδοῦσε ἀπ' τὸ καράβι στὴ βάρκα—πὼς δὲν εἶχε σκοτωθεῖ;—κ' ἔτρεχε, τὴν ἔβγαине. Τώρα καμάρωνε τὸ χυτὸ κορμὶ τῆς σφιγμένο μὲς τὸ βρεμένο πουκ ἀμῖσο, τὰ στήθια τῆς τὰ φουσκωμένα. Αὐτὴν θὰ ἔβγαине τελευταία ἀπ' τὴ βάρκα, ἄς φώναζε ἡ μάνα τῆς. Καὶ θὰ τὴν κρατοῦσε σφιχτὰ στὰ στήθια του ὠρα, νὰ τὴν χαρεῖ Νά! φωνάζει ἡ μάνα τῆς. Ἄς πὰ νὰ φωνάζει, δὲν τὴ δίνει... Πλησιάζει, πλησιάζει ἡ βάρκα, τὸν μαλόνοῦν, τὴν παίρνουν ἀπ' τὰ χέρια του. Λαχταράζ, ζυπνάει.

Ὅλοένα αὐτὰ τοῦ ἔρχονταν στὸ νοῦ, ὕπνο δὲν μποροῦσε νὰ πάρει. Καὶ τὴ συλλογίζονταν μὲ πόνο, που τώρα θάταν ἀρρωστη. Πὼς θὰ ἤθελε νὰ ξεγρυπνάει στὸ πλευρὸ τῆς.

Ἡ πούλια ἦταν βγαλμένη κι αὐτὸς ἀκόμα ἀγρυπνος—τὸ κεφάλι του ἔκαιε. Ἐκλεισε τότε τὰ μάτια κρύβοντας τὶς σκέψεις του βαθεῖα.

Ἄξαφνα σηκώθηκε, πήρε τὴ βάρκα ἀλαφρὰ καὶ βγήκε ὄσω. Τὴν ἔδεσε στὸ μῶλο καὶ κίνησε γιὰ τὸ χωριό. Τὰ πατήματά του ἀνητηχοῦσαν στὸ ζαλισμένο νοῦ του σὰ φωνὴ τῆς ἐρημιᾶς. Μαῦρες σπηλιές στοὺς βράχους, σιμὰ νὰ τὸν τρομάξουν, τοῦ θύμιζαν τὰ παιδικαῖα παραμῦθια. Ψηλά ἡ ράχη βαστοῦσε ἀέρα δυνατὸ, που λυσσομανοῦσε στὰ δέντρα. Καὶ τὸ φεγγάρι που ἔβγαине τὰ μισοφώτιζε παράξενα.

νο. Μὰ σήμερα ποῖος ἄνθρωπος διαβασμένος ἀπάνου στὸ ζήτημα, δὲ βροντοφωνάζει τὴν ἀλήθεια; Κεῖνος που δὲν ἔχει ἀνοίξει βιβλίο, δὲν ἔχει μελετήσει τὴ δημοτικὴ μας, φωνάζει καὶ τὸ πιστεύει πὼς ἄλλη γλῶσσα ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα δὲν ὑπάρχει. Ἄν αὐτὸς ὁ ἴδιος διαβάσει θὰ κοιτάξει, δὲ γίνεται, τίς ὁμορφιές τῆς δημοτικῆς, θὰ συλλογιστεῖ, καὶ νάτος που θὰ πεῖ ἀμείσως: «Ἄλλη γλῶσσα ἀπὸ τὴ δημοτικὴ δὲν ὑπάρχει». Τί τὰ θέλετε. Ἐγὼ νομίζω πὼς τὸ ζήτημα τῆς δημοτικῆς μας εἶναι ζήτημα διαβάματος. Κάμε τους ὅλους νὰ διαβάσουνε καὶ τοὺς ἔκαμε δημοτικιστάδες.

Ἐξὸν ἀπ' αὐτὸ θέλω καὶ νὰ πῶ, πὼς ὅλοι που ἔχουνε νοιώσει ἀπὸ τοὺς τὰ κακὰ τῆς καθαρεύουσας, ζητᾶνε ἀπ' αὐτὴ νὰ ξεφύγουνε, μὰ δὲν μποροῦνε ὀλοτελα νὰν τὸ καταφέρουνε, γιὰτὶ γύρω τους βασιλεύει ἡ σκλαβιά κ' ἡ πρόληψη, καὶ κάνουνε κάτι ἄλλο. Γράφουνε καὶ καθαρεύουσα καὶ δημοτικὴ. Καλύτερα, γράφουνε οὔτε καθαρεύουσα οὔτε δημοτικὴ. Γράφουνε σαλάτα. Τύπους ἀπὸ δῶ καθαρευουσανικούς που ἔρχονται σὲ λογαριασμό. Τύπους ἀπὸ κεῖ δημοτικούς. Μ' ἕνα λόγο γράφουνε γλῶσσα ἀκανόνιστη. Καὶ τοῦτο γιὰτὶ δὲν ἔχουνε διαβάσει. Γιὰτὶ δὲν ξέρουνε πὼς ἡ δημοτικὴ πρέπει νὰ γράφεται κανονικὴ, ἀλλιῶς νὰ μὴ γράφεται. Δὲν ξέρουνε πὼς κ' ἡ ἐπιστήμη πὶὰ τὴν ἀποδείξει τοῦτο, καὶ πὼς ἔτσι κάνοντας χαλᾶνε τὴ δημοτικὴ. Κ' ἔτσι φτάνω στὴν ἀφορμὴ που μὲ κάνει νὰ γράψω τοῦτο τὸ ἄρθρο.

Εἶπαμε πὼς πολλοὶ δὲ νοιώσανε τὴν ἀλήθεια στὸ ζήτημα τῆς δημοτικῆς, γιὰτὶ δὲν ἔχουνε διαβάσει ἄλλο τίποτα, ἐξὸν ἀπ' τὶς φημερίδες μας. Κι ἄλλοι πὼς τὸχουνε νοιώσει στραβά, κουτσὰ κι ἀνάποδα, γράφοντας τὴ μιχτὴ. Καὶ γιὰ τὶς δυὸ αὐτὲς τάξεις, θὰ εἶτανε κάτι σὰν εὐεργεσία νὰ εἶχανε καὶ τὸν καιρὸ καὶ τὰ μέσα νὰ πιάσουνε νὰ διαβάσουνε τὰ βιβλία που ἴσαμε τώρα ἔχουνε βγεῖ κ' ἔχουνε μέσα τους ὅλα τὰ τρανὰ πιχειρήματα, γιὰ τὴν ἀληθινὴ ἀντίληψη στὸ ζήτημα τῆς ἰθνηκῆς μας γλώσσας. Πρέπει ὅμως νὰ πῶ πὼς ὑπάρχουνε κι ἄνθρωποι που ἔχουνε διαβάσει βέβαια ὅλα αὐτὰ τὰ βιβλία, καὶ πὼς δὲν πειστήκανε μόνον καὶ μόνον γιὰτὶ δὲ θέλανε νὰ πειστοῦνε. Γι' αὐτοὺς καὶ τὴν κακὴ τους πίστη δὲν εἶναι δῶ πέρα ὁ λόγος.

Μὰ νὰ γίνει τοῦτο, νὰ πέρουνε δηλαδή καὶ νὰ διαβάσουνε οἱ πολλοί, δὲν εἶναι θαρρῶ κι εὐκολο πρᾶμα. Τὶ καλὸ ὅμως γιὰ ὅλους αὐτοὺς θάτανε νὰ βγεῖ ἕνα βιβλίο σύντομο σύντομο, που νάχει μέσα του λα-

γαρισμένα, καλογραμμένα, εὐκολόνοιαστα, ὅλα τὰ πιχειρήματα κι ὅλους τοὺς λόγους που ἀναγκάζουνε σήμερα τὸ ἔθνος μας, ἄ θέλει νὰ προκόψει, ν' ἀγκαλιάσει τὴ δημοτικὴ καὶ ζωντανὴ μας γλῶσσα, κι ἀπάνου τῆς νὰ στήσει τὸ τρανὸ παλάτι τῆς ἀναγέννησῆς μας, σὲ ὅλα.

*

Βέβαια καὶ τοῦτο εὐκολο πρᾶμα δὲν εἶναι, ὅσο φαίνεται. Αὐτὸς που θὰν τὸ γράψει τὸ βιβλίο αὐτὸ, πρέπει νάναί κανένας ἀπὸ τοὺς τρανοὺς μας, ἂν ὄχι ὁ τρανότερος ἀπ' ὅλους. Ἀπόξω νὰ μὴν ἔχει ὄνομα συγγραφία, γιὰ νὰ μπορέσουνε νὰ λείψουνε οἱ προσωπικὲς ἐπιθεσες ἀπὸ τοὺς κάθε λογῆς καλοθελητές. Θάρχεται ἔτσι ἀπὸ τὸ ἄγνωστο γιὰ νὰ μιλήσει παλληκαρίσια στὴν ἰθνηκὴ ψυχὴ. Θάρχεται γιὰ νὰ φέρει σὲ ὅλους τὴν πίστη που λείπει.

Νάχει μέσα τὴν ἱστορία τῆς γλώσσας μας, καὶ πὼς ἀπὸ τὴν ἱστορία βγαίνει πὼς ἡ δημοτικὴ μας εἶναι ἡ γλῶσσα που πρέπει νὰ σέβεται τὸ ἔθνος. Νὰ μὴ λείπουνε συγκριτικὰ παραδείγματα ἀπὸ ἄλλα ἔθνη. Νὰ δείχνει τίς μεγάλες ὀφέλειες που θ' ἀποχτήσει ὁ Ἕλλητισμὸς ἀλάκαιρος, ἄμα τὴ ζωντανὴ του γλῶσσα βάλει κορῶνα, καὶ τίς μεγάλες καταστροφές που ἔπαθε ἴσαμε σήμερα ἀπὸ μιὰ τέτλια καταφρόνια τῆς μιλιᾶς του. Νάχει μέσα τὰ συμπεράσματα τῆς γλωσσολογίας, καὶ νὰ δείχνει πὼς κ' ἡ ἐπιστήμη, ἐξὸν ἀπὸ τὴ ζωὴ, φωνάζει τὸ ἄδικο που κάναμε στὴ δημοτικὴ μας. Νὰ ζητινάξει τὴν καθαρεύουσα καταπῶς τῆς πρέπει, καὶ νὰ δείχνει στὸν κόσμο σὲ τί ζυγὸ τυραννικὸ δουλεύει γιὰ τὸ χατῆρι τῶν δασκάλων. Κι ἄλλα κι ἄλλα που ἐγὼ ἴσως νὰ μὴν τὰ ξέρω, μὰ που θὰν τὰ ξέρι βέβαια κείνος που θὰ πιχειριστῆ τὸ ἔργο τοῦτο. Μ' ἕνα λόγο νάναί ἕνα εἶδος κατήχηση γιὰ τὴ δημοτικὴ.

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἰδέα μου. Τὴ ρίχνω ἀπ' τὶς στήλες τοῦ «Νουμά». Κι ὅσοι ἀγαπᾶνε τὴν ἰθνηκὴ μας ἄς τὴ μελετήσουνε. Δὲν ξέρω. Μπορεῖ νάναί καὶ σωστὴ. Ἐγὼ ἕνα μονάχα ξέρω, πὼς σήμερα ὅλο τὸ ἔθνος ζητάει φῶς, καὶ πὼς τὸ φῶς τοῦτο δὲν πρέπει νὰν τοῦ τὸ ἀρνηθοῦμε, γιὰ νὰν τοῦ τὸ δώσουμε ὅσο μποροῦμε πιὸ σοφὰ καὶ πραχτικὰ.

Δ. Π. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Τὰ σύννεφα κινούσαν ταραγμένα. Γύρισε κ' εἶδε τὴ θάλασσα θαμπή.

Πολλὲς φορές στάθηκε στὸ δρόμο ξαφνισμένος, συχισμένος, ρωτώντας τί ἤθελε, που πήγαινε, ποιά ἀφορμὴ τὸν ἔκανε νὰ κινήσει νύχτα μεσάνυχτα. Μὰ ἡ θύμηση τοῦ Λενιῦ τὸν ὠδήγοῦσε σὰν τὸ ἄστρο τῆς τραμουντάνας. Ἐφτασε στὸ χωριό, πέρασε ἀπ' τὸ σπίτι τοῦ Ζάχου ἀφωσιωμένος στὸ φῶς τοῦ παραθυριοῦ. Κάτι κουβέντες πήρε τ' αὐτὸ του, λίγο στάθηκε καὶ τράβηξε σπίτι του.

Ἄλλη μέρα πήγε νὰ τίς δεῖ. Τὸ Λενιὸ μὲ τὴ μάνα του μοναχὲς τους. Ἡ μιὰ κίτρινη μὰ μὲ χαμόγελο στὸ στόμα κ' ἡ ἄλλη συννεφιασμένη.

— Ἐλα, καλῶς τὸν Κώστα. Ἄς εἶσαι καλά. Εἶδες τί πήγαμε νὰ πάθουμε;

— Ἄμ' θέλατε μπάνια.

— Ἀπὸ καλὸ μας τὰ θέλουμα, λὲς; Ἐμᾶς ὁ Στάθης κάθεται, γλέπει. Ἡθοῦμα σὲ ἀνάγκη, παιδί μου.

— Ἀνάγκη ἐσεῖς δὲν ἔχετε.— Ἐ Λενιὸ, κουράγιο νὰ μὴν πάει χαμένος ὁ γαμπός.

— Μήπως θαλὰ χάσουμε τὸ κορίτσι μας μαναχὰ; θαλὰ πάνε κ' οἱ γαμπροὶ χαμένοι!

— Καὶ πὼς κοιτάζονε καμπόσοι— μάνα μου!— μὲ στόμα ἀνοιχτό.

— Δὲν ἔχουμε μῆς καιρὸ. Ὁ Στάθης κάθεται, ρημάξαμε. Τὸ καλοκαίρι θὰ πάει χαμένο.

— Ὡστε δὲ θὰ ξεκινήσει γιὰ ταξίδι τώρα;

— Ἄμ' δὲν ξεκινᾶει. Λέμε νὰ φιασοῦμε τὸ σπίτι, νὰ τὸ σιγυρίσουμε λιγάκι.

— Ἄ ἔτσι, δὲν ξεκινᾶει! Αὐτὸ ἤθελα νὰ ξέρω. Ἐγὼ περίμενα, ἔλεγα γιὰ μαζὶ.

— Κι ὁ Στάθης ἔτσι ἔλεγε πάλι μαζὶ νὰ εἶστε.

— Ἐ, ἄλλη φορὰ πάλι. Τώρα νὰ βροῦμε κανένα γιὰ τὴν ὠρα... Καὶ θὰ τὸ φιαστέτε τὸ σπίτι, νὰ βρισκεται... Τὸ Λενιὸ τώρα δὲν ἔχει τίποτε.

— Μᾶς τρώμαζε κι αὐτὸ, μᾶς καταξόδιασε.

— Τί φταίει τὸ κορίτσι; κείνη ἡ ἄλλη πήγε καὶ πιάστηκε, ἀκούς. Ἐγὼ ἔτυχε νὰ εἶμαι στὸ καράβι, κοίταξε, λὲω, ἂν δὲν πνιγῶνε ἀντέλεια. Καὶ τόβαλε ὁ διάβολος.

Ἦστερ ἀπὸ λίγο κίνησε ὁ Σύρμος νὰ φύγει.

— Νάρχεσαι καμιά φορὰ ἀπὸ δῶ. Σήμερα δὲν εἶναι κι ὁ Στάθης, πάει γιὰ ψάρια.

— Δὲν τοῦ βαστάει αὐτονοῦ ἡ καρδιά νὰ κάθεται ὅλο μέσα.

— Σικλετίζεται πολὺ, δὲν ξέρεις πόσο.

— Τὸν ξέρω ἐγὼ ἀπ' τὸ καιρὶ. Μανία που ἔχει νὰ εἶναι ὅλα σὲ τάξη. Δὲ στέκεται...